

УДК 657.1:338.24

Примаченко Олена Леонідівна,
*к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та консалтингу,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

ІНФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах глобалізаційних трансформацій економічного середовища, нестабільності фінансових ринків, посилення конкуренції та зростання ризиків господарської діяльності особливого значення набуває забезпечення економічної безпеки підприємств. Стійке функціонування суб'єктів господарювання значною мірою залежить від здатності своєчасно виявляти загрози, оцінювати їхні можливі наслідки та ухвалювати ефективні управлінські рішення. Вирішальну роль у цьому процесі відіграє якісне інформаційне забезпечення, основу якого становить система фінансового обліку.

Економічна безпека підприємства характеризує стан захищеності його ресурсів, фінансових інтересів і потенціалу від внутрішніх і зовнішніх загроз. Досягнення належного рівня економічної безпеки потребує наявності достовірної інформації про результати діяльності підприємства, його майновий стан, структуру джерел фінансування, рівень доходів, витрат і фінансових результатів. Таку інформацію формує система бухгалтерського обліку, яка є важливим інституційним елементом управління підприємством.

Традиційно фінансовий облік розглядається як система збору, реєстрації та узагальнення інформації про господарські операції. Проте в сучасних умовах його значення виходить за межі виконання облікових і контрольних функцій. Інформація фінансового обліку є основою для оцінювання ризиків, аналізу фінансового стану, прогнозування результатів діяльності та ухвалення стратегічних управлінських рішень. Таким чином, фінансовий облік перетворюється на важливий інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства.

Важливість інформації фінансового обліку для системи управління ризиками пояснюється тим, що саме в обліку відображаються всі господарські процеси та їхні фінансові наслідки. Дані про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати та фінансові результати дають змогу оцінити рівень фінансової стійкості підприємства, його ліквідність, платоспроможність і ділову активність. Зазначені показники є базовими індикаторами фінансової безпеки та водночас характеризують наявність або відсутність певних ризиків.

Особливого значення для оцінювання рівня економічної безпеки мають дані про активи підприємства. Саме активи формують ресурсний потенціал суб'єкта господарювання та визначають його можливості щодо здійснення

операційної діяльності. Інформація про структуру та динаміку активів дозволяє виявляти ризики втрати майна, неефективного використання ресурсів, знецінення активів та уповільнення оборотності капіталу. Зокрема, значне зростання дебіторської заборгованості може свідчити про підвищення ризику неповернення коштів контрагентами, а надмірні запаси – про проблеми зі збутом продукції або неефективне управління ресурсами.

Не менш важливим джерелом інформації для забезпечення економічної безпеки є облік зобов'язань підприємства. Дані про поточні та довгострокові зобов'язання дають змогу оцінювати рівень фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування, ризики втрати платоспроможності та загрози для фінансової стійкості. Своєчасне виявлення негативних тенденцій у структурі зобов'язань сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами та запобіганню кризовим явищам.

Важливу роль у системі економічної безпеки відіграє інформація про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства. Саме ці показники характеризують ефективність використання ресурсів та здатність суб'єкта господарювання генерувати прибуток. Аналіз динаміки доходів дозволяє оцінити ризики втрати ринкових позицій або скорочення попиту на продукцію, тоді як інформація про витрати створює передумови для виявлення неефективних напрямів використання ресурсів і пошуку резервів для підвищення результативності діяльності. Прибуток, своєю чергою, є одним із ключових індикаторів економічної безпеки та основним джерелом самофінансування розвитку підприємства.

Важливим результатом функціонування системи фінансового обліку є формування фінансової звітності. Саме показники фінансової звітності забезпечують користувачів інформацією для оцінювання фінансового стану підприємства. У системі економічної безпеки фінансова звітність виконує не лише інформаційну, а й сигнальну функцію, оскільки дозволяє своєчасно виявляти негативні тенденції та потенційні загрози для розвитку суб'єкта господарювання.

Окрему увагу слід приділити ризикам викривлення облікової інформації як одному з чинників зниження рівня економічної безпеки підприємства. Достовірність інформації фінансового обліку є необхідною умовою для ухвалення ефективних управлінських рішень. Помилки в обліку, недоліки організації облікового процесу, порушення принципів бухгалтерського обліку або свідоме маніпулювання показниками фінансової звітності можуть призвести до неправильної оцінки фінансового стану підприємства та реальних масштабних ризиків. Наслідками таких викривлень можуть стати погіршення інвестиційної привабливості підприємства, зростання фінансових втрат, ухвалення необґрунтованих управлінських рішень та виникнення загроз для його економічної безпеки.

У зв'язку з цим важливими складовими забезпечення економічної безпеки є внутрішній контроль, інвентаризація, аудит та постійний моніторинг якості облікової інформації. Особливого значення ці інструменти набувають в умовах

цифрової трансформації економіки, коли автоматизація облікових процесів не лише підвищує оперативність отримання інформації, а й потребує належного захисту даних від помилок, спотворень і несанкціонованого втручання.

Отже, інформація фінансового обліку є важливим інструментом забезпечення економічної безпеки підприємства. Саме на основі облікових даних здійснюється оцінювання ризиків, аналіз фінансового стану та ухвалення управлінських рішень, спрямованих на захист економічних інтересів суб'єкта господарювання. У сучасних умовах роль фінансового обліку виходить за межі традиційної реєстрації господарських операцій і полягає у формуванні якісного інформаційного підґрунтя для підтримання стійкості, конкурентоспроможності та безпечного розвитку підприємства.

УДК 339.543:351.746:330.101.541

Таченко Сергій Олександрович,
*к.е.н., завідувач кафедри митної справи та товарознавства,
Державний податковий університет,
м. Ірпінь, Україна*

ПРАВООХОРОННА ФУНКЦІЯ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Питання відновлення та законодавчого закріплення правоохоронної функції митних органів України набуло особливої гостроти в умовах повномасштабного воєнного конфлікту та поглиблення євроінтеграційного процесу. Попри те, що дискусія щодо наділення Державної митної служби України (ДМСУ) правоохоронними повноваженнями ведеться ще з 1993 року, вона досі не отримала законодавчого вирішення. За оцінками CASE Україна, Економічної експертної платформи та ICET, щорічні втрати державного бюджету від контрабанди та «сірого» імпорту становлять 120–185 млрд грн. Якщо враховувати сукупні втрати від усіх схем тіньової економіки — включно з мінімізацією податків, нелегальним імпортом та контрабандою, — ця цифра зростає до 375–603 млрд грн у 2024 році. Проблема набуває особливої критичності у воєнний час, коли кожна гривня бюджетних надходжень є стратегічним ресурсом для фінансування оборони держави.

Системним підтвердженням необхідності реформи є результати криміналізації товарної контрабанди. Закон № 3513-IX від 09.12.2023 запровадив кримінальну відповідальність за контрабанду підакцизних товарів з 1 січня 2024 року та за контрабанду решти товарів — з 1 липня 2024 року. За перші півтора року правоохоронці зареєстрували лише 165 кримінальних проваджень, з яких до суду скеровано 42 — і жодного у 2025 році. Ця статистика підтверджує: без концентрації оперативно-розшукових, слідчих та